

نفوذ سبک اروپائی در نقاشی ایران

ظهیرالدین محمد بابر (۱۴۸۳ - ۱۵۳۰ میلادی) مؤسس سلسله گورکانی هند میباشد که خود را سر سپرده شاه اسماعیل سر سلسله صفویه مینامید و بهمین مناسبت بین دولتین ایران و هند در تمام مدتی که فرزندان آنها در این دو کشور فرمانروائی داشتند مناسبات و روابط حسنه برقرار بود و این روابط حسنه باعث شد که راه تجارتی قندهار و هندوستان رونقی بسزا گرفت و بالتیجه در هنرهای زیبا و صنایع ملی دو کشور تأثیر مخصوصی نموده بخصوص ایجاد سبک جدیدی که در این عصر در هندوستان بعلمت ارتباط با اروپا روی کار آمده، دخالت مخصوصی در پیشرفت جنبش نوین فن نقاشی در کشور ما داشته است. بطوریکه خوشنویس معروف ایران محمّد سبزواری در زمان شاه اسماعیل (۹۰۷ - ۹۳۰ هجری - ۱۵۰۲ - ۱۵۲۴ میلادی) بتحصیل نقاشی اروپائی پرداخت .

آمویرا ۱ - لاله پادشاه لطفعلی
مجموعه ع . مزدا

از طرف دیگر در نتیجه ارتباط مستقیم اروپائیان از راه خلیج فارس نفوذ صنایع و هنرهای اروپائی در ایران رخنه کرد چنانچه در این عهد شارل کن Charles - Quint امپراطور آلمان و پادشاه اسپانیا و اطربش و فلاندر

و قسمتی از ایتالیا یعنی همان امپراطوری که معروف است در کشور او آفتاب غروب نمیکرده (۱۵۰۰-۱۵۵۸ میلادی) برای اتحاد با ایران علیه سلطان سلیمان ثانی پادشاه عثمانی سفیری بدر بار ایران فرستاد و باب تجارت اروپا با ایران افتتاح و مقدمه نفوذ صنایع اروپائی در ایران آغاز گردید.

و همچنین شاه عباس بزرگ (۹۸۵-۱۰۳۸ هجری - ۱۵۷۸-۱۶۲۸ میلادی) در پیشرفت کالاهای و نمونه های صنایع ایران در بازارهای خارجه توجه کامل داشت و بدین منظور بدر بارهای هانری چهارم و لوئی سیزدهم پادشاهان فرانسه سفرائی اعزام داشت و برای دج گرمالدی فرماندار پر اقتدار و نیز (ایتالیا) در سال ۱۰۱۲ هجری پارچه های مخمل زربفت که بتصاویر حضرت مریم و حضرت مسیح آراسته بود و دوقالی زربفت سبک جوشقان فرستاد که امروز در بازیلیک سن مارک نگاهداری میشود چنانچه شاه عباس خود در نامه ای نوشته منظور اصلی او جلب توجه اروپائیان به هنرهای زیبای ایران بوده است.

شاه عباس کبیر علاوه بر اینکه از وجود هنرمندان فرانسوی و ایتالیائی برای بسط و توسعه مینا کاری و نقاشی در دربار خویش استفاده نمود، در نتیجه نفوذ پرتغالیها و هلندیها در خلیج فارس نمونه های تازه ای از نقاشی اروپائی و باسمه های کهنه (استامپ) در بازار اصفهان رواج گرفت و کارهای نقاشان معروف هلندی و ایتالیائی در این زمان توجه ایرانیان را بخود جلب کرد. حتی هلندیها سینی های مقوایی مصور ژاپونی را باصفهان وارد می کردند. در این موقع است که اصفهان کانون سبک نوین نقاشی شده و مکتب اصفهان ایجاد میگردد. چنانکه نقاشان ایرانی نیز خطوط صاف و مستوی اطراف اشکال را بکلی کنار گذارده و در نمایش حرکات بهم پیچیده خطوط پرچین و خم آهنگهای خوشی منظور کردند که در بیان اندیشه های تزئینی کمال مناسبیت را داشت. بدین ترتیب حرکت خطوط بهتر از جلوه رنگهای درخشان خیالات شاعرانه نقاش را بیان میکرد.

سر آمد هنرمندان، مکتب اصفهان، در نقاشی رضا عباسی بوده که نامش با علی رضای عباسی کتابدار خوشنویس شاه عباس و همکار میرعماد و آقا رضا کاشانی و رضای هندی اشتباه میشود. کارهای رضا عباسی بیشتر از روی طبیعت طرح شده و بهمین مناسبت دارای طراوات خاصی میباشد که فقط منحصر باندیشه‌های مبتکر و مبدع میباشد. امامهات این استاد بیشتر در نمایش لطافت و زیبایی بوده که آنرا به سبک پرداز، نشان داده است و کارهای او را باید بهترین نمونه بیان خیالات شاعرانه ایرانی در دربار شاه عباس دانست.

در چهل ستون اصفهان نقاشیهای نفیسی روی گچ از مهارت منحصر رضا عباسی مطابق با ذوق اروپائی دیده میشود. دنباله سبک نقاشی رضا عباسی را استادانی از قبیل حیدر نقاش - محمد قاسم تبریزی - محمد شفیع - میرافضل تونی و حبیب الله مشهدی گرفته و آنرا ادامه و رونق داده‌اند.

شاه عباس دوم (۱۰۵۲ - ۱۰۷۷ هجری - ۱۶۴۲ - ۱۶۶۶ میلادی) محمد زمان پسر حاجی یوسف را برای آموختن فن نقاشی به روم اعزام داشت ولی او در آنجا دین مسیحی پذیرفته و نام پائولو زمان Paolo-Zaman گرفته و پس از مدتی تحصیل بجانب هندوستان مسافرت و در کشمیر مقیم شده است. و بعد از مرگ شاه جهان در دربار اورنگ زیب هنر نمائی خود را ادامه داده و گمان نمیرود که قبل از سال ۱۰۸۷ هجری بایران بازگشته باشد. در آثار وی سبک نقاشی ایتالیائی کاملاً مشهود است.

گرچه دوره عظمت صفویان با حمله خانمانسوز افغانها پایان رسید ولی تاریخ هنرهای کشور ایران بسر نیامده و چراغ ذوق و هنر ایرانی خاموش نگردید. نمونه شاهکار هنرمندی ایرانی در اواخر دوره صفویه بنای مدرسه ایست که شاه سلطان حسین (۱۱۰۵ - ۱۱۳۵ هجری - ۱۶۹۴ میلادی) در اصفهان بیادگار گذارده است.

پس از جهانگشائی نادر شاه دربار داد پرور کریم خان در شیراز

پناهگاه هنرهای ملی ایران شد و او که خود را وکیل الرعایا میدانست در آبادانی کشور کوشش بسیار نمود (۱۱۶۳ - ۱۱۹۳ هجری - ۱۷۵۰ - ۱۷۷۹ میلادی).

در فن نقاشی سبک تزئینی مکتب اصفهان رفته رفته رو بانحطاط گذارده در شیراز شیوه تازه ای روی کار آمد که در تشکیل نهضت نوین هنرهای کشور بی تأثیر نبوده است.

آقا صادق نقاش دوره نادری در زمان کریم خان زند شهرتی خاص بدست آورد و از کارهای او نقاشی یکه صورت (پرتره) نادر در چهل ستون است. آقا صادق بسبب اروپائی نقاشی آب رنگ مینمود که ممتاز می باشد و نقاشی های زیر لاک او شهرت بسزائی دارند.

آقا صادق پسر حافظ ابراهیم شاگرد آقازمان، بوده و از شاگردان معروف آقا صادق آقا نجف است که نقاشی های زیر لاک خود را و پاشاه نجف، امضا مینموده. محمد حسن خان شاگرد معروف آقا نجف است که در دوره فتحعلی شاه (۱۲۱۲ - ۱۲۵۰ هجری - ۱۷۹۷ - ۱۸۳۴ میلادی) نقاشی نگارستان طهران را در اوایل قرن نوزدهم میلادی انجام داده است. در قرن سیزدهم هجری کارهای اروپائیان در ایران بیشتر رواج گرفت و سبک ایتالیائی نقاشی های روی گچ متداول گردید که از همه زیاتر در کاخ سلطنتی کرج و طهران مشاهده شده و دوره فتحعلیشاه بهترین زمان آن می باشد. ناپلئون بناپارت نقاشیهای ایرانی را بسیار دوست میداشت و هنگام پیروزی مصر دو نسخه از مؤلفات جای را همراه خویش پاریس آورد و نماینده سیاسی که بدربار فتحعلیشاه اعزام میداشت مخصوصاً سفارش نمود که در باب هنرهای ملی ایران اطلاعات کافی بدست آورد و در صورت امکان وسایل انتقال هنرمندان ایرانی را پاریس فراهم سازد. در کاخ نخستین گلستان تالار بزرگی بوده که در دوست آن بیشتر مجالس شکار و جنگ ایران و روس بر روی دیوار نقاشی شده بود و امروز

بخشی از آثار با زحمت زیاد از روی آجر جدا ساخته و در موزه تهران بمعرض نمایش گذارده‌اند. با وجود توجه خاصیکه از طرف استاد این نقاشیها در شیوه سازی نسبت بچهره شاه زادگان و خاصه در سیمای عباس میرزا ابراز شده است با اینحال تزئینات روی جامه و آرایش سپر و شمشیر و زین و برک اسب، سبک نقاشان تصاویر کتاب را بیاد آورده و با نکات تازه‌ای که در آنوقت در نقاشی زمان، متداول گردیده است موازنه می‌کند.

سبک نمایش اشکال مرغان و گل و بوته های تزئینی که در زمان صفوی بیشتر از مناظر باغهای اصفهان استفاده شده و بروی صفحات مرقع و یا جلد کتاب و قلمدان و جعبه نمونه های زیبایی از آن در دست مانده در قرن سیزدهم بمنتهای کمال خود رسیده است و بتقلید کار های اروپائی موضوعات تازه نیز بمعرض نمایش گذارده شده.

یکی از استادان زبر دست گل و بوته ساز لطفعلی شیرازی (۱۲۰۹-۱۲۸۵ هجری) شاگرد میر عمادالحسینی بوده که ظاهراً از میهن بیرون رفته و در حدود ۱۲۷۸ هجری در بخارا کار میکرده است و بهمین مناسبت کارهای مشهور او امروز در موزه های کشور جماهیر شوروی پراکنده میباشد. مهارت این استاد بیشتر در نمایش گلهای مینا و قرنفل و گل سرخ بوده که در کمال آسانی نمونهای طبیعت را تقلید نموده است.

تصویر شماره ۹- دلاله، ای است که مشقه لطفعلی، امضاشده و ظاهراً در حدود سنه ۱۲۶۰ هجری ترسیم گشته است. و این تصویر سبک نقاشان هلندی قرن هفدهم میلادی را مجسم میسازد.

از نقاشان برجسته دربار فتحعلیشاه عبدالله خان - سید میرزا و آقا محمد را میتوان نامید. یکی از تابلو های روغنی آقا محمد نقاش فتحعلیشاه و پسران او و ا نشان میدهد که اکنون در مجموعه موزه شهر لایپزیک آلمان است.

نقاش مشهور دیگر فتح‌الشیاه و میرزا بابا الحسینی الامامی، است که معروف بمیرزا بابا نقاشباشی است.

یکی از بهترین کارهای این استاد که دارای امضاء و تاریخ میباشد، یک، صورت دوست علیخان (مجموعه معیر الممالک) است که در نمایشگاه هنرهای زیبای ایران بمعرض نمایش گذارده شد.

از نقاشان زمان محمداشاه (۱۲۵۰-۱۳۶۴ هجری - ۱۸۳۴-۱۸۴۸ میلادی) میرزا شفیع شیرازی ملقب بمیرزا نوچک و متخلص به وصال، ۱۱۹۲ - ۱۲۶۳ هجری است که شاعر و خطاط و یکی از نوابغ عالیقدر ذوق و هنر میباشد. وی از شاگردان مجید درویش استاد خط بوده است. و در نمایشگاه هنرهای زیبای ایران در تهران دو قطعه اشعار از بخط و امضای «وصال» (مجموعه ع. مزدا) که در تاریخ ۱۲۵۳ هجری (۱۸۳۷ میلادی) بعباسخان تقدیم گشته است بمعرض نمایش گذارده شد.

در این زمان توجه بطبیعت سازی در تصاویر شخصی بیشتر مراعات شده و نام خانواده «غفاری» بسبب کارهای برادران ابوالحسن و ابوتراب شهرت کامل یافته است.

در زمان سلطنت دراز ناصرالدین شاه تأثیر ذوق اروپائی در کشور ایران شدیدتر گردیده و موضوع شبیه سازی و فن نقاشی بیش از پیش توجه هنرمندان را جلب نموده است.

ابوالحسن که در صنعت بمراتب بر برادرش برتری داشت نخستین کسی است که شیوه نقاشی اروپائی را با سبک تزئینی نقاشی ایرانی توأم نموده و از اینرو در نهضت نوین صنعت نقاشی ایران مقام خاصی را احراز گشته است. ابوالحسن غفاری کاشانی (محمد حسن خان) ملقب به «صنیع الملک»، پسر اسماعیل نقاش قلمدان ساز میباشد و نمونه ای از هنر قلمدان سازی وی در موزه ویکتوریا آلبرت لندن محفوظ است و از نقاشی های برجسته صنیع الملک نابوری حاجی میرزا آقاسی (۱۲۸۳ هجری -

۱۸۶۶ میلادی) در مجموعه چو کین - مسکو است و تصویر میرزا آقاسی صدر اعظم ۱۸۲۱ هجری در مجموعه شولتس لایپزیک منتشر شده است. در نمایشگاه هنر های زیبای ایران در تهران چند یکه صورت (پرتره) عالی بسبک آبرنگ کار صنیع الملك از مجموعه معیر الممالک به معرض نمایش گذارده شد.

در کتاب دروزنامه شکارسلطنتی باصر الدین شاه، که در تاریخ هزار دو یست و چهارالی هزار و در بست و هفتاد و هفت هجری تحریر یافته است و دارای نقاشیهای آبرنگ و بطرح شبیه بکار های صنیع الملك منسوب با استاد بهرام اصفهانی دیده میشود (مجموعه ع. مزدا) در صفحه آخر چنین یاد داشت شده است :

... صنیع الملك در اول حال رجوانی شخصاً بروم پایتخت ایتالی رفته و در آنجا نقاشی فرا گرفته و اول کسی است که برای فرا گرفتن علم و صنعت از ایران بخارجه رفته و بخرج و میل خودش در این راه زحمت کشیده رحمة الله علیه،

با آنکه ابو الحسن غفاری نخستین شاگرد ایرانی نیست که بمنظور تکمیل دانش و هنر با اروپا اعزام شده ولی پس از مراجعت بنام نقاشباشی کاشی موجب پیشرفت زیاد سبک کار اروپائیان در کشور شده و بدست او زمینه مساعدی برای کار کمال الملك ایجاد و از همان زمان بنیان نخستین مدرسه صنایع مستظرفه ایران ریخته شده است.

از همین وقت نقاشی ایران سبک نوینی یافته که دنباله آن تا با امروز ادامه دارد.

پروفسور شولتس در کتاب مشهور خود راجع به نقاشی ایران، که در اواخر قرن نوزدهم میلادی بچاپ رسیده است از نقاشان شهیر ایرانی در قرن اخیر آقا نجف - نصراله الحسینی نقاشباشی - فتح اله شیرازی - آقا محمد باقر (مذهب باشی) میرزا محمود خان ملک الشعراء صبا و

میرزا احمد نقاشباشی ظل السلطان را نام برده است .

پرفسور شولس در کتاب خود از نقاشیهای زیر لاک (روغنی) نفیس بدست آقا نجف - نصراله الحسینی نقاشباشی و فتح اله شیرازی در موزه های لایپزیک و هامبورگ تعریف نموده و معتقد است که ذوق اروپائی در کار این استادان مؤثر میباشد .

برای آشنائی دوستانان هنرهای ایران بزیبائی نقاشی زیر لاک چند نمونه برجسته از مجموعه خود را (ع . مزدا) که در نمایشگاه هنر های زیبای ایران بمعرض نمایش گذارده شد شرح میدهد :

الف - کتاب مثنوی بخط کرمعلی ۱۲۶۲ هجری که در هر دو طرف جلد آن بنام آقا نجف نقاشی شده و در شاه نجف ۱۲۶۲ ، امضاء گشته است . تصویر جلد کتاب مجلس مباحثه دو عارف میباشد که در جلوی حوض و باغچه گل نشسته اند و در اطراف آنها سه شاگرد جوان ایستاده از مجلس مباحثه مستفیض میشوند .

دورنمای مجلس را مناظر طبیعت تپه ها و نهر آبی و یک ساختمان بسبک اروپائی تزیین مینماید . درختان و ابرهای آسمانی خاطره سبک میرزا بابارا مجسم میکند بطور کلی نقاشی منظره طبیعی در تحت نفوذ سبک ایتالیائی میباشد اما مجلس مباحثه عرفا روش نقاشی ایران را محفوظ میدارد .

یکی دیگر از نمونه نقاشی های این دوره تصاویر کتاب سبحة - الابرار جامی است (مجموعه ع . مزدا) که در سال ۱۲۳۸ هجری تحریر یافته و در این نقاشی که شیوه ایتالیائی از آن پیدا است باز هم سبک نقاشی کلاسیک ایران محفوظ میباشد . یک صفحه از آن تصویر (شماره ۲) فتحعلیشاه است که روی تخت نشسته و از یک فرستاده هندی پذیرائی میکند و دو وزیر بحال دست بسینه و دو مستخدم ایستاده اند و حالت دودلباخته در وسط جوی آب و گلهای اطراف جوی و نقش پارچه های لباده و عمامه های

تصویر ۲- پذیرایی فتح‌الملک از فرستاده‌های هند - ۱۱۴۸ هجری
صفحه از کتاب مسجود الابرار جامی (مجموعه ع. مزدا)

وزراء شیوه نقاشی قدیم ایران را مجسم نموده ولی مناظر طبیعی نقاشی آشکارا تأثیر ذوق مکتب ایتالیا است .

ب - قلمدان نقاشی زیر لاک بامضای میرزا نصراله امامی که در حدود ۱۲۸۵ هجری ساخته شده بود و تصاویر گل و بلبل آن سبک کلاسیک امضهان دوره شاه عباس کبیر را محفوظ داشته ولی تصویر کوچکتری از منظره طبیعی در وسط قلمدان نفوذ سبک اروپائیان در کار وی نشان میدهد و با احتمال قوی این استاد همان نصرالله الحسینی نقاش باشی میباشد که شولتس در کتاب خود با او اشاره نموده است .

ج - قلمدان نقاشی زیر لاک تصاویر درخت و شاخهای گل که به روی آن پرندگان نشسته اند و زمینه آن با گلهای ریز و خوشه انگور تذهیب شده و یکی از شاهکارهای مکتب شیراز میباشد و در بالای این قلمدان باخط ریز نوشته شده: بجهت تقدیم حضور جناب جلالتمدار مومتن - السلطان آقای نوام الملك دام اقباله العالی سمت انعام پذیرفت رقم کترین فتح الله شیرازی (۱۲۹۹-۱۸۸۲ میلادی) .

قلمدان دیگری بقلم سیاه دارای شاخه های گل که در روی آن یک دارکوب و چند بلبل نشسته و پروانه هائی در حال پرواز نقاشی شده اند و زمینه این قلمدان برگهای سورا نشان میدهد که دارای امضاءهای: فتح الله شیرازی و کمترین محمد مذهب الدوله شیرازی ۱۳۱۷، میباشد محمد مذهب الدوله شیرازی به یقین همان آقا محمد باقر مذهب باشی است که شولتس در عصر خود او را نام برده است .

د - زیباترین قلمدان رنگی (نقاشی زیر لاک) که در زمینه مشکی میباشد و با گل های محمدی - سرخ - زرد - زنبق و غنچه های گل محمدی و سرخ و شاخه های فندق با تصاویر پرندگان زیبای الوان و پروانه های کوچک میباشد که آنرا ه. مصطفی الحسینی الامامی ۱۲۸۲، امضاء نموده است و این قلمدان میتواند نمونه بارزی از هنر عالی نقاشی مکتب شیراز بشمار رود .

تصویر ۳- «گلاب دره شیران» نقاشی آرنگ محمودخان صبا (مجموعه خانوادہ صبا)

پرتال جامع علوم انسانی

یکی دیگر از نقاشان نامی قرن اخیر محمود خان ملك الشعراء صبا فرزند فتحعلیخان ملك الشعراء شاعر در بار فتحعلیشاه میباشد و از آثار برجسته محمود خان صبا تابلوی روغنی است موسوم به «نویسندگان» که يك بار سبك نوین این تابلو در نمایشگاه هنرهای زیبای ایران در لندن در سال ۱۹۳۳ میلادی مورد توجه واقع شد. و دیگر نقاشی بزرگ آب رنگ بامضای محمود خان صبا مجلس مهمانی باشکوه دوره ناصرالدین شاه را در قصر گلستان نشان میدهد. این دو اثر که شرح آن گذشت در مجموعه قصر گلستان برده و در نمایشگاه هنرهای زیبای ایران در تهران به معرض نمایش گذارده شد.

خانواده «صبا» در تهران دو نقاشی آب رنگ محمود خان صبا را از مجموعه خود بنمایشگاه فرستادند که یکی تحت عنوان «امامزاده قاسم» و «گلابدره شمیران» بودند.

«گلابدره شمیران» (تصویر شماره ۳) بخوبی قدرت قلم و استقلال فکر و ذوق محمود خان صبا را که سبك بخصوصی اتخاذ نموده است گراهی میدهد. در این نقاشی منظره طبیعی کوه پر برف و درختان تبریزی و جوی آب و دو دهقان ایرانی گوشه از مین ما را مجسم مینماید. رنگ آمیزی این نقاشی آب رنگ و تنظیم منظره طبیعی مکتب نقاشی فرانسوی آن عصر «باربیزن» Barbizon را بخاطر میآورد.

تابلوی روغنی از مجموعه قصر گلستان که مورد توجه است تصویر زن جوانی است که لباس مرصع و جواهر نشان شاهزادگان قاجار را در برنموده و کمائی در دست چپ گرفته است.

ایروان پهن و کشیده و چشمان بزرگتر از حال طبیعی و دهان کوچک و بینی کشیده دلالت بر ذوق زیبایی او و آخر دوره فتحعلیشاه قاجار دارد چنانچه سر این زن جوان در سبك زیبایی شباقت نام بتصویرمه لقای دکئی (مجموعه ع. زدا) دارد که فخرالدین درویش علی آنرا در سال ۱۲۴۶ هجری ترسیم

پرویشگاه علوم اسلامی و مطالعات فرهنگی

رساله جامع علوم اسلامی

تصویر ۱- بکه صورت شاهزاده (مجموعه قصر گلستان)

نموده است. گمان می‌رود که تصویر (شماره ۴) این زن جوان در لباس شاهزاده یکی از دختران فتحعلیشاه قاجار می‌باشد. مناظر طبیعی این تابلو در تحت تأثیرات نوزق مکتب فلورانس ایتالیا است. منظره درخت و ابرهای متراکم در آسمان سبک نقاشی میرزا بابا نقاشباشی دربار فتحعلیشاه رایج می‌آورد. چشمان مخمور و لبخند مرموز شاهزاده خانم و تصویر نیم قد او گواهی می‌دهد که استاد این تابلوی نقاشی معروف ایتالیائی لئوناردو داوینچی است. نقاشی منظر طبیعی تپه‌های سنگی که از ایران در نقاشی اروپائی نفوذ کرده و تا دوره لئوناردو داوینچی (۱۴۵۲-۱۵۱۹ میلادی) ادامه داشته است.

هنر و ذوق ایرانی در ادوار مختلفه تاریخ امواج خود را بخاور و باختر فرستاده و صنایع سایر ملل را تحت تأثیر خود قرار داده است و هنرهای ایران هم بنوبه خود از نفوذ بیگانگان استفاده نموده و روح نوینی بکالبد صنایع ملی خود دمیده است.

اما در قرن اخیر سیاست استعماری موجبات ضعف اقتصاد ملی ایران را فراهم آورده و بدین وسیله مانع رشد هنر و فرهنگ ایرانی گشته است. ما میدانیم که سیاست فرهنگی یکی از ارکان مهم سیاست خارجی دنیای جدید است و روابط فرهنگی ایران با کشوری که در آنجا علم و هنر راز قیود سیم و زرر هائی بخشیده‌اند و ارتباط ما با مللی که قرن‌ها با ما دارای افتخارات فرهنگی مشترک بوده‌اند توید می‌دهد که میهن ما با سابقه خدمات فرهنگی خود در ایجاد تمدن نوین «اوتر آریا» (اروپا و آسیا) سهم خواهد گردید.

برای کسب این افتخار تاریخی ایران، ما باید مبارزه خود را بر علیه عوامل تاریکی در کشور خود بشدت ادامه دهیم.